

74 H. Cref. sm. 187 A

STOCKHOLMS GRÄNDER.

SKILDNINGAR UR STOCKHOLMS-LIFVET

AF

OCTAVIO.

L. Alm

STOCKHOLM,

J. L. BRUDIN, 1856. 5

STOCKHOLMS GRÄNDER.

SKILDNINGAR UR STOCKHOLMS-LIFVET

AF

OCTAVIO.

Alm, Leopold

STOCKHOLM,

J. L. BRUDIN, 1855.

STOCKHOLMS GRÄNDEN.

STOCKHOLMS GRÄNDEN.

42

STOCKHOLM.

STOCKHOLM,

TRYCKT HOS N. MARCUS, 1855.

Klara-trakten finnes ett hus af ståtliga dimensioner. De höga pilastrarne, de breda arkaderna och dömen öfver inkörsporten vittna om ett aristokratiskt byggnadssätt, och de tätt in i portgången befätlige nischerna med sina statuer af bronz och gips gifva tillkänna att huset är åldrigt, ehuru de moderniserade bilderna i nischerna icke antyda på någon gammaldags smak. Men de äro också nya och beställda i antiqvitets-magasinet vid Drottninggatan, ty såsom hvar och en vet finnes det ett sådant, der man får köpa gamla möbler och antiqvariska prydnader — för

ett par dagar sedan tillverkade hos stadens mest moderna antiqvitets-arbetare. Det är en mani nu för tiden att vilja likna det gamla och att hafva allt efter samma gammalmodiga fason, som man förut för några år tillbaka föraktat. Hvem minnes icke de urmodiga ekskåpen, som stodo glömda på vindarne till dess antiqvitetsraseriet fattade stadens eleganter och hvar och en bemödade sig om att få en om än aldrig så liten prydnad, som kunde anses vara åtminstone ett halft sekel gammal. De murkna skåpen stego oerhördt i pris, och man reste ut till landet, för ikring stad och mark för att höra efter ålderdomliga saker, glömda och förgättna, men nu ånyo upptagna till sin forna rang af modeartiklar, sådana som endast lyxen och rikedomens förmå anskaffa.

Men vi återvända nu till det gamla huset. Detta hade ett respektabelt utseende, såsom vi redan nämt, och intog en stor tomt på en af Klara kyrko-gatorna, men hade egentligen facaden åt en gränd, som går åt Drottninggatan.

På gården till denna byggnad satt, på en sten, en dag i Juli månad 1838, en ung man, klädd i en luggsliten öfverrock af brunt kläde och en gammal hatt, som troligen icke skådat hattmakarens verkstad på många år; icke ens till uppputsning. Hans genomskinliga ansigte vittnade om antingen hunger eller bekymmer, och i de tankfullt på facaden af byggnaden stirrande ögonen lästes en djup melankoli, hvilken likväl nu tycktes finna afledning i de föremål de betraktade.

Då han så satt fördjupad i sina betraktelser, kände han sig obehagligt störd af en hård hand, som lades på hans axel. Då han vände sig om, såg han tvenne figurer stå framför sig, den ena klädd i blå syrtut med blanka knappar, och den andra i ett slags kavaj, ett mellanting af paletå och blus, som gjorde att mannen snarare liknade en stråtröfvare än en rättvisans tjänare — ty det var verkligen tvenne polisbetjenter som gjorde grubblaren på stenen sin uppvaktning.

— Hör på, min herre, — sade mannen i blusen — ni betraktar så uppmärksamt

detta hus, liksom ni sökte någon derinne.
Känner ni egaren till huset?

— Nej.

— Någon hyresgäst då?

— Nej.

— Den der är minsann inte mångor-
dig — mumlade kamraten i blå rocken med
blanka knapparne.

— Men jag skall fan ta mig få honom
att sjunga ut — sade den andra tjänste-
anden.

— Hör på, min herre, — fortfor han,
vändande sig till filosofen — ni tyckes va-
ra förb. intagen af det der huset; — jag
säger det ännu en gång. Skulle ni möjligt-
vis vara här för att spionera?

— Jag spionerar aldrig — svarade man-
nen lugnt.

— Men ni måste ändå ha något intresse
vid att bevaka huset.

— Ja — lät det entoniga svaret.

— Och hvilket, om jag får lof att fråga.

— Det angår er inte.

— Jo, så gör det — svarade tjänste-

anden och upptog ur bröstfickan sitt polis-
märke. — Känner ni detta? —

— Nej.

— Det är Kongl. Poliskammarens tjen-
stetecken.

— Känner det inte.

— Men jag säger er att det är det.

— Jag tror er.

— Ni vill således svara på mina frå-
gor?

— Nej.

— Ha, ha, ha — skrattade den som
hörde på. Det skall bli roligt att se hur
det här förhöret aflöper. Per Stöfvare bru-
kar annars kunna ta reda på folk. Men
den der gör honom spritt galen.

Den som benämdes Per Stöfvare tog
sig en pris, igenlade derefter locket till sin
dosa med en betänklig min och tycktes fun-
dera. Han hade också kommit på en be-
synnerlig idé. Han tänkte att mannen, som
satt der så ogenerad på stenen och icke lät
störa sig af honom, Per Stöfvaren, för hvil-
ken alla inom Klara-trakten hade en syn-

nerlig respekt, möjligen kunde vara en utskickad från — ja Gud vet hvilken tidningsredaktion för att fånga honom i snaran. Han beslöt derföre att gå försiktigt tillväga såsom en klok general, den der först undersöker terrängen, innan han börjar anfallet.

— Min herre — fortfor han således — torde betänka att hans uppträdande så här dags på dagen — klockan var 4 på eftermiddagen — kan gifva anledning till åtskilligt prat. Man talar om personer som smyga sig ikring knutarne för att observera ingångarne och sedan ... ni förstår ...

— Nej.

— Huru! Ni begriper då alls intet?

— Jo.

— Får man fråga med hvad min herre egentligen sysselsätter sig?

— Ja.

— Får man äfven något svar derpå?

— Nej.

— Men jag säger er, — röt rättvisans tjenare, nu röd af vrede i sitt förut rödfnäsiga ansigte — att om ni inte svarar på

fläcken, så för jag er antingen till polisen eller under Kastenhof att afvakta förhöret tills i morgon. Polismästaren skall nog djefv. locka ur er era hemligheter han.

— Gör det.

Nu var detta lättare sagdt än gjort. Mannen hade visst sutit på en sten framför ingången till en port. Men det fanns ingenting misstänkt hos honom. Och om han också såg maläten ut och hade en luggsliten rock, så var detta ingen anledning att arresteras honom. — Djefv. i den besten, — mumlade tjensteanden — om jag går för långt, kan jag mista tjensten och möjligen komma på fastning. Bäst vore det att låta honom sitta. Men att så här snöpligen låta afvisa sig, likt en utsparkad hund, vore stridande emot mitt embetes värdighet och det anseende jag åtnjuter som driftig poliskarl. Jag måste ta reda på honom eller...

En fjerde persons ankomst afbröt här hans tankegång.

Den nyss ankomne var en liten undersåtsig man med ett öppet, jovialiskt ansigte,

vittnande om både godt förstånd och gläd-
lynthet. Han lyfte något litet på hatten och
frågade temligen vårdslöst:

— Söka herrarne någon?

— Ber om ursäkt, herr Christiern, —
svarade den ena af polisbetjenterna — inte
precis, men ... ett ögonkast på stensittaren
skulle fullborda meningen.

— Herrn tyckes beundra vårt nya hus
— sade den som polisbetjenten kallat för
herr Christiern och vände sig artigt till frem-
lingen.

— Nya hus, — utropade denne och
rusade upp — det är inte möjligt.

— Jo, jag fick uppdrag för någon tid
sedan att köpa det åt en ung fröken, hvars
intendent jag är.

— Det är helt annat, — svarade den
fremmande — men *nytt* är det i alla fall
icke.

— Nej, — sade Christiern småleende
— det är det inte så alldeles. Det har
åtminstone sina två sekel skådat den här
gården, hvilken lärer tillhöra S:t Claræ klo-

ster, men det har nyligen blifvit repareradt och iståndsatt.

— Säg förderfvadt — utbrast fremlingen förtrytsamt.

— Huru så, om jag får lof att fråga?

— Ser ni icke dessa pilasträn, huru de blifvit vandaliserade med den der utskjutningen som skall föreställa ett kapitel, ehuru det är allt annat än ett sådant. Ser ni bara huru de höga, göthiskt hvälfda fönstren blifvit belamrade med nya fönsterrutor och be-röfvade sina gamla infattningar af bly och grönt glas i rektanglar . . . huru dessa nischer der inne i porten fått figurer, sådana man får köpa i hvart klädstånd, i stället för sina nunne- och munkgestalter . . . och taket sedan . . . huru har ni kunnat falla på denna syndiga idéen att sätta tegelstenar på denna ursprungligen med koppar belagda takställning, som så siratligt reser sig öfver frontespisen. . . I sanning! ni har ingen känsla för det passande . . . ingen smak, mon chère, och vore jag i ert ställe, så skulle jag rifva ner alltsammans och bygga om på nytt.

— Det är en galning, utsluppen från Danviken — mumlade rättsbetjenterna hviskande till den nyss anlände herrn.

— Eller en fattig artist — svarade denne lika sakta tillbaka, hvarefter han, vändande sig till mannen af gatan, tillade:

— Ja så, ni tror således att vi borde bygga om på nytt.

— Nej inte så alldeles, men att ni borde göra det nya till gammalt igen, eller, med andra ord, inrätta allt efter den ursprungliga typen, ty detta palats är allt för godt att råka i händerna på nyhetsmakare.

Polisbetjenterna hörde tysta på. De hade nu funnit att om mannen icke var någon tidningsskrifvare, så var han åtminstone artist, och för dylika herrar hafva polisbetjenterna särdeles vördnad. De kunna ju vara lierade med någon högt uppsatt person, och denne kan ju vara bekant med polismästaren, som i sin ordning känner till polisbetjenternas meritregister till punkt och pricka, och som är sådant, att de när som helst kunna af honom afskedas, äfven om han icke,

såsom likväl är fallet, hade rätt dertill, utan att deröfver ingå i några förklaringar *).

De lomade således helt beskedligt af och lemnade intendenten och anmärkaren på tu man hand.

— Ni säger att jag borde göra några förändringar — återtog den förre, som ville ånyo inleda samtalet, frapperad öfver den okändes sätt att uttrycka sig, så olikt mot hvad man kunde vänta af dennes yttre meniska.

— Ja, ja, ni skall göra förändringar. Och vill ni veta hvarföre jag dröjer här, så skall jag säga er det. Ni vet inte ni måhända, huru ljust det är att sitta och göra upp sina förslager så här på en sten som jag nu gör. Jag föreställer mig att detta hus är mitt, att jag eger equipager, betjening och allt hvad som hörer till livvets komfort. Då beställer jag fram min vagn, säger till betjeningen att hålla sig tillreds och åker ut till Djurgården eller Haga.... Gud vet hvart. Om aftonen kommer jag tillbaka ef-

* Vi erinra att händelsen passerar 1838.

ter att hafva besökt konditorierna, spektaklerna och andra tillställningar hvarpå vår goda hufvudstad har så stort förråd och återinträder i *mitt* palats — ty såsom ett palats kan väl detta hus anses — jag säger er det utan smieker, emedan jag är införlifvad med det, emedan jag älskar det och emedan jag förstår att bedömma sådant der.

— Ni är då architect.

— Ja, min herre, jag har rest i Italien, i Frankrike och studerat byggnadskonsten. Jag har skådat de förnämsta palatser, de högsintaste kyrkor . . . jag säger högsinta derförre att de som byggt dem varit det, och jag beundrar dem alla hvar jag finner dem. Så är det äfven med detta palats. Det är stort, af ädel stil och kunde väl tjena till boning äfven åt en furste. Men ack! ni har förstört dess yttre utseende och kanske äfven dess inre.

— Det går ju an att bese det närmare. Ni kan komma upp med mig, så får ni se dess inredning.

Fremlingen kastade en tacksam blick på
intendenten och följde honom.

— Se så, — sade intendenten då de
kommit in i portgången — här ser ni nis-
cherna, som ni så mycket klandrat, trappan
som leder upp till öfre våningen och . . .

Men fremlingen hörde icke mer på ho-
nom. Med hastiga steg hade han gått öf-
ver de trappsteg som ännu återstodo till för-
stugan i beletagen och kastat sig på knä
framför en af dörrarne, der han tycktes bed-
ja . . . men om hvad? . . . Måne han ville
beveka en medlidsam fé att för honom öpp-
na dörren och föra honom i *hans* våning,
eller ville han berusa sig af några minnen
som sväfvade förbi hans själ. Vi tro det
sednare. Men han sade intet, endast inträd-
de med den som följde honom och hvilken
förundrad hunnit upp honom först i anti-
chambern. Här kastade han sig på en stol,
dolde ansigtet med händerna och snyftade
högt.

Sedan fremlingen sutit en stund försänkt
i betraktelser, reste han sig upp och ka-

stade en så mild och ressignerad blick kring rummet, liksom detsamma varit en kyrka och han en botfärdig syndare, som infunnit sig för att få aflösning.

— Min herre, — sade han högt och med befallande ton, en ton som han tycktes inte kunna undertrycka, troligen af gammal vana — ni ser här förra egaren till huset, men ni behöfver derföre icke förråda honom. Hvad jag sagt är endast för er. Ingen tror mig vara återkommen, och jag vill icke heller visa mig för — mina fordringsegare.

— Ni är således Alfred W***.

— Ja.

— Och bevisen derför, min herre — sade intendenten och vände sig till fremlingen.

— Bevisen! Hvad skulle det intressera er, om jag verkligen vore Alfred W*** eller ej.

— Åh, man kan inte så noga veta. Det kan ju finnas personer, som ännu intressera sig för er.

— Nej, — svarade W. sorgligt — den tiden då jag egde allt hvad lyckan och börden kunde erbjuda, voro många mina vänner eller åtminstone visade sig vara det. Men sedan jag förstört allt ... allt ... har jag inga vänner mer. Det har gått med mig som det heter i visan:

"Förr när min tunna rann

Kände mig både qvinna och man.

Nu sedan min tunna upphört att rinna

Känner mig hvarken man eller qvinna".

— Ni kan ha rätt — genmålde intendenten — i allmänhet, men oftast visar sig det *äkta* deltagandet först i olyckan.

— Jag vill inte disputeras med er här om; — återtog W^{***} — lyckan är ombytlig, och så är äfven vänskapen. Kanske har jag ännu inte nog pröfvat, nog erfarit för att kunna gifva något omdöme öfver människorna, men mig förefaller det imellertid som alla vore tyranner — tyranner emot dem, som de *kunna* förtrycka, men krypande emot dem som hafva magten eller af hvilka de kunna vänta sig någon möjlig favör. Ja, de

äro grymma, grymma till och med i sitt medlidande, och när de räcka ut handen till hjälp, göra de det med en åtbörd, som stöter den hjälpsökande ifrån dem. Ja, man behöfver blott ha sett dessa moderna hjälpsändare, som fylla komitéerna eller skyddsföreningarne hvad de heta, för att finna att människokärleken icke är äkta, eller åtminstone att den vill lysa på samma gång den vill gagna, och liksom visa hela världen hvad den uträttar.

— Så är det; — sade intendenten — den moderna filantropien kan icke lefva utan att hafva sina direktioner, årsberättelser och sammankomster, i hvilka de fattige och deras barn få stå och skyldra inför allmänheten för att visa att sällskapet uträttat något.

— Det måste vara bra hårdt — suckade W*** — för de fattige att se sig och sina familjer utställda till exposition och föremål för ett *bittert* deltagande, ty bittert är det att hela världen skall se att man är fattig, liksom inte fattigdomen förut vore nog tryckande.

— Ja, — svarade intendenten — ty man må icke tro att ambitionen finnes endast hos de förmögne. Nej, den finnes oftast i en ännu högre grad hos den fattige handtverkaren, den blygsamme arbetskarlen, den fattiga, men förut i goda omständigheter varande enkan, som, rädd för att blotta sitt elände, hellre svälter än söker understöd. Deremot ser man alltid den försupne, afsigkomne arbetaren eller den liderliga qvinnan skynda att med uppräckta händer emottaga skärfven och nedkalla himmelens välsignelse öfver den goda gifvaren eller gifverskan, som då tror sig hafva gjort en god gerning. —

Herr Christiern skrattade härvid hest och drog spotskt på munnen, för att visa sitt förakt för den moderna filantropien.

— Och hvad gör man för öfrigt — sade W. något förvånad öfver det hessa skrattet, som föreföll honom lite vidrigt, ehuru han var sjelf färdig att le öfver den moderna filantropien, som han inte kunde tåla — hvad gör man för att lindra armodet hos eländets barn? Måne man köper in ved eller lifs-

medel eller andra nödvändighetspersedlar för att hållas dem tillhanda i behofvets stund. Nej, man skänker dem en skärf, så stor att den kan lindra behofvet för dagen, för att efter denna dag göra det så mycket bittrare. Man hjälper aldrig helt och hållet. Vore det då icke bättre att hjälpa få, men fullkomligt, i stället för många, men otillräckligt. En arbetare kunde många gånger vara hjälpt med 50 riksdaler banko. Och tror ni han får denna summa. Nej, den hålles honom undan, för att delas ut åt tio, af hvilka ingen är hjälpt med den lilla del han får. — Och dessa barmhertighets-anstalter, hvilkas förvaltning slukar upp halfva inkomsterna af de kapital, på hvilka de äro fotade! Vore det icke mycket bättre att sammanslå dem till en enda inrättning med samma direktion, som då vore lättare i tillfälle att taga reda på och ordna medlen, än särskilda direktioner, hvilka icke hafva någon gemenskap med hvarandra.

— Ni har rätt, — genmälde intendenten — och mina åsigter äro till en del öf-

verensstämmande med era. Men tror ni att staten kan tillåta att testamentgifvarnes gåfvor förvaltas annorlunda än testator föreskrifvit.

— Jag tror det, — svarade Alfred — ty staten kan endast hafva för afsigt att på bästa vis förvalta medlen, och detta har väl äfven varit testamentsgifvarnes vilja, ehuru de, då gåfvorna gjordes, icke visste något bättre sätt för användandet af sina anordningar än hvad de uppgifvit. Men om det nu kan bevisas att 40,000 i stället för 1,000 skulle kunna hjälpas af de anslag som blifvit doterade, så lär väl inte staten kunna vägra att vidtaga de förändringar i afseende å donationsmedlen som kunna föranleda ett dylikt resultat.

— Må vara härmed huru som helst, — återtog intendenten — fattigmedlen äro illa förvaltade, derom kunna vi vara ense, och om jag också icke är af era tankar i afseende å de dryga utgifterna för förvaltningen af de olika försörjnings-anstalterna, hvilka väl torde behöfva undergå några modifika-

tioner, så kan jag icke neka, att en fullständig reform af fattigvården är af nöden, för att afhjelpa det onda; ty om fattigmedlen lika hjälplöst som nu utdelas, så lider det intet tvifvel att fattigdomen skall fortfara, ja till och med tilltaga, utan utsigt till minskning, och detta på samma gång som fattigkassornas kapital tillvexa.

— Ja, det är löjligt — inföll Alfred — att man ökar kapitalen i stället för att utdela dem. Detta tror jag vara totalt falskt. Så snart en förening bildas till afhjelpande af pauperismen, börjar man med att genom handarbeten, sällskapsspektakel och andra inkomstkällor bilda kapital, af hvilkas räntor de fattiga skola hjälpas, och ju mer kapitalen stiga, ju bättre anser man inrättningen vara förvaltad — ty här göres ingen skillnad emellan inrättningar, som kunna understödja arbetsföra personer, och sådana som äro *fattighus* eller tjena till underhåll för orkeslösa personer, som icke förmå arbeta. — Dessutom lånar man dessa inrättningars kapital till blott förmögna män, eller sådana som anses vara

det, emot 5 procents ränta, under det den fattige, som sätter ut sitt bohag för att få mat för dagen, nödgas gifva 12 proc. på Assistencen eller öfver 100 proc. hos privata pantlånare, som de ofta nödgas vända sig till, emedan Assistencen lemnar så obetydliga lån på deras effecter, att till och med s. k. Assistance-sedlar belånas af procentare.

— Jag har derföre alltid sagt — återtog intendenten — att man bör inrätta en *allmän* arbetsfond, der arbetare kunna erhålla förlags-kapital eller lån på billiga villkor och mot blott sina *egna* skuldsedlar, hvarvid afseende bör fästas endast vid deras *personliga* anseende, ty annars måste de, när de äro i behof af penningar, vända sig till assistencen eller procentare — som blott hjälpa för ögonblicket för att sedan stjelpa så mycket mer — eller barmhertighets-inrättningarne, och dit går ingen som i det längsta kan vara dem förutan — dertill har den fattige för mycken ambition.

— Kan den fattiges ambition lida på att begära hjälp — inföll en ung, flöjtlik

flickstämman, så ljuf att de båda männen ovilkorligen vände sig om. — Kan icke den fattige såsom en rättighet fordra att blifva hjälpt.

Den som så talade var en ung flicka om 17 år, hvilken smugit sig in i rummet under det de båda herrarne voro fördjupade i sitt samtal.

Öfverraskad reste sig W^{***} upp och helsade vördnadsfullt.

— Fröken Hilda T. . . . — presenterade intendenten förbindligt — husets rätta egarinna; ty jag är blott hennes underdåniga slaf, för hvilken hennes minsta önsningar äro befallningar.

— Hå, huru artig — sade Hilda med ett ljust leende, som, vi frukta det, dock mera var egnadt den fremmande, än hennes underdåniga slaf.

— Der ser man hvad skönheten förmår — inföll W^{***} med en artig bugning, som dock föga rimmade sig till hans luggslitna rock och den gamla hatt, han höll i handen. Det såg ut som om en tiggare skulle försökt att agera excellens.

Besynnerligt nog märkte icke den unga damen, eller låtsade icke märka den tarfliga kostymen, utan emottog rodnande artigheten som om den blifvit sagd af en sprättaktig underlöjtnant eller kongl. sekter. Hon gjorde blott en liten afböjande rörelse med det tucka hufvudet, liksom för att säga: för mig passa icke dylika komplimenter.

— För att nu återkomma till vårt ämne, — yttrade den unga flickan — så säg mig hvarföre inte en fattig kan begära hjälp utan att sära sin ambition.

— Derföre — svarade W^{***}, och hans blick hvilade härvid med välbehag på den älskliga flickan — att han icke kan göra det utan att frukta denna allmänna mönst-ring, som man låter den fattige undergå när man vill göra sig underrättad om hans enskilda förhållanden, för att, såsom det heter, kunna bättre hjälpa, men egentligen för att tillfredsställa sin nyfikenhet och agera mentor.

— Ni är då inte för denna hemliga polis, som Napoleon I ville inrätta för att taga

reda på olyckliga, nödställda familjer, hvilka voro förtjenta af understöd.

— Tillåt mig, min nådiga fröken, försäkra, att Napoleon alls icke afsåg något spioneri eller någon hemlig polisuppsigt; han ville endast veta hvilka familjer voro i behof och hvilka som förtjenade uppmuntran. Hans afsigt var god, om man också misstydde den, men hvar gifves ej anledningar till misstydingar.

— Ni har rätt, — återtog Hilda — och för att icke komma er att misstyda mig, så ber jag er om en tjänst.

— En tjänst!

— Ja, jag skulle önska taga kännedom om eländet på närmare håll och sjelf vara vittne till armodets ansträngningar att lösgöra sig från penninge-förtrycket. Vill ni ledsaga mig på dessa mina vandringar?

— Ni skulle då vilja besöka dessa eländets boningar, i hvilka armodet vistas? — frågade Alfred.

— Ja, i ert sällskap.

— Ert förslag är romantiskt, — sade

intendenten — men äfven utförbart. Om ni vill skall ni få låna en förklädning af mig. Min yngsta son och ni ha samma växt. Ni kan begagna hans kläder och uppträda . . . .

— Såsom karl; — inföll Hilda — hvilken förträfflig idé! Ja, min herre, jag skall begagna mig af ert anbud, och om ni tillåter skall jag emottaga förklädningen redan denna qväll.

— Den står till er tjänst när ni behagar, min fröken.

— Och ni, min herre — sade Hilda, vändande sig till Alfred — är beredd att följa mig?

— Ja, om ni så åstundar.

— Vi vilja då göra vår promenad redan i afton i hufvudstadens gränder och uppsöka sådana familjer, som vi tro kunna vara i behof af undersiöd.

— Här har jag — sade Alfred, upptagande ur fickan ett tidningsblad — något som genast kan upplysa oss om till hvilka vi skola vända oss. Se här, läs!

Hilda tog bladet och läste i en annons:

"En vördnadsvärd enka, som genom många utståndna lidanden kommit på obestånd, anhåller ödmjukast om ett litet understöd af bättre lottade likar. Hon är boende i — gränden, huset N:o 11, och kunna närmare efterfrågningar om henne, ifall så åstundas, göras hos undertecknad, som ansvarar för den fattiga enkans goda frejd och de understöd, som möjligen till honom för hennes räkning kunna insändas.

— n.

Pastor i — församling."

— Den stackars människan, — sade Hilda rörd — och jag som icke förr kommit på den tanken att genomläsa annonserna i dagbladen. Huru många skulle jag icke annars med den förmögenhet jag eger kunnat hjälpa.

— Ni har nog hjälpt många ändå, — sade intendenten — ehuru ert ädla hjerta nekar er att tillstå det.

— Tyst, herr Christiern — svarade Hilda. — Det lilla goda, jag uträttat, har gått igenom er, och om ni inte varit....

— Så hade ni nog ändå funnit den som utfört era välgärningar — afbröt intendenten.

— Vi vilja inte tvista om hvem som har rätt; — sade Hilda — ni har uppsökt de fattige och jag har hjälpt dem — se der hela skilnaden. Men sök nu upp er habit, så skall jag probra den — fortsatte Hilda och såg med ett skålmskt leende på Alfred, hvilken fann detta förslag naivt nog.

Intendenten gick.

— Nå väl, — återtog Hilda, sedan han aflägsnat sig — hvad tror ni om mitt förslag?

— Jag tror — svarade Alfred — att det skall lyckas; men är ni inte rädd att gå i sällskap med mig, som ni inte känner?

— Å, jag känner er nog; — sade Hilda — ni är Alfred W***, den forne egaren till detta hus, efter hvad jag kunnat uppsnappa af det samtal jag hörde er hålla med min intendent. Ni har varit egare af detta hus, som nu är mitt.

— Ja, — svarade Alfred — och jag har rättvisligen förlorat det.

— Men säg mig huru detta tillgick. Ni skall ha förtroende för mig.

— Å historien derom är lång; den skulle taga er uppmärksamhet allt för mycket i anspråk, om jag berättade den.

— Ni kan ju börja den nu, medan min *homme d'affaires* är ute.

Det leende, hvarmed Hilda beledsagade dessa ord, var så oemotståndligt, att Alfred inte kunde annat än uppfylla hennes begäran.

— Nå väl då, — sade han — jag är verkligen son till gamle baron W^{***}, som ni väl hört omtalas.

— Ja, sade Hilda — jag är till och med slägt med honom, och följaktligen äro äfven vi anförvandter — kusiner tror jag.

— Ni behagar skämta — sade Alfred.

— Å nej, jag vet nog hvad jag säger. Min faster och er far voro kusiner, och följaktligen äro vi också på visst sätt ku-

siner. Ätminstone kan man förklara det så, om man så vill.

— Nå väl, min *kusin*, — återtog Alfred — jag vill nu efterkomma er önskan och berätta er de öden jag på sednare tider undergått.

I detta ögonblick inkom intendenten och afbröt samtalet.

— Ni finner nu, — sade han till Hilda — att jag uppfyllt er önskan. Här ser ni en liten bonjour, alldeles som den vore gjord åt er, ett par byxor med hållor och en halsduk — en fullständig kostym för en ung kavaljer. Hatt har jag icke kunnat anskaffa, men ni skall få låna min mössa; den passar nog åt er.

— Tack; — sade Hilda, betraktande persedlarne, hvilka intendenten nedlade på en stol — de skola nog passa mig. Farväl, mina herrar, jag går nu in till mig. Jag skall icke dröja länge, det försäkrar jag er.

Sedan den unga damen aflägsnat sig, slogo de båda herrarne sig ned i soffan och afvaktade hennes återkomst.

Det dröjde icke heller länge, förr än Hilda återkom, klädd på det näpnaste som gosse. En svart halsduk, tätt åtsittande, omgaf hennes hals; en svart sammetsväst och nedanför densamma ett par korderoys-pantalonger af grått tyg och vid slutet af dem ett par fina stöflor, så små att det såg ut som de tillhörde en åtta års gammal gosse, fulländade, i förening med en kort bonjour af svart kläde, hennes kostym.

Hon såg skälmaktigt på Alfred och sade:

— Hur ser jag ut?

Förtjusande, höll Alfred på att svara, men han hejdade sig och yttrade endast:

Man skulle icke en gång kunna skilja er från en gosse, så väl tar ni er ut i er nya dragt.

— Godt, herr Alfred, vi vilja nu begifva oss på vår vandring. Herr Christiern, hvar har ni er mössa?

— Det är sant, den skall jag gå efter — svarade intendenten och aflägsnade sig.

— Nu, herr Alfred, — återtog Hilda

— skola vi kalla hvarandra för du; det går ej an att begifva sig ut på gatan såsom fremmande för hvarandra; då kunna vi inte vandra förtroligt tillsammans.

— Nå väl, min ämabla kusin, vi vilja då kalla hvarandra för du, men endast under vår promenad.

— Men hvarföre inte längre?

— För det ... för det ... ja det är detsamma; jag skall säga er det en annan gång

— Och hvarföre inte nu genast?

— Emedan jag nu inte finner några ord för att uttrycka hvad jag känner — genmälde Alfred och fattade den unga flickans hand.

— Ni är bra besynnerlig, herr Alfred — sade Hilda och lät sin hand hvila i hans — ni är bra besynnerlig. Men här kommer intendenten och vi vilja fortsätta vårt samtal under vägen.

Dörren öppnades nu af intendenten, som aflemnade mössan, och sedan Hilda påtagit sig den, begåfvo sig hon och Alfred ut

på sin vandring, på hvilken vi längre fram skola följa dem.

II.

Har du, benägne läsare, någon gång besökt Stockholms gränder, så ihågkommer du också deras trånga och dystra utseende, de höga husen med sina fem våningar, som omsluta dem på begge sidor och emot spetsen bilda en vinkel af de utskjutande taken, hvilka med möda nedsläppa dagsljuset till de nedre regionerne. Jag talar icke om de gränder, hvilka likna gator, såsom en Salvie gränd, Stora Wattugränden, ja till och med Skräddaregränden och Funkens gränd inne i staden, utan om dessa trånga, krokliniga passager, hvilka slingra sig från Wester- och Österlånggatorna, sammanbindande dessa med Stora Nygatan och Skepps-

brohamnen, afvensom de gränder, hvilka gå ät Myntgatan ifrån Stadssmedjegatan. Dessutom finnes det en hel mängd sådana, gående från Prästgatan, Svartmangatan, Köpmangatan m. fl. andra mindre gator.

Den, som går i dessa gränder, är alltid i fara att stöta emot den honom mötande personen, och träffar man en bryggarekärria, så är det bäst att akta sina ben, ty annars är man utsatt att få dem sönderkrossade emellan hjulen och väggarne af husen. I dessa gränder finnes en mängd små nästen, krogar och andra tillhåll för den arbetande klassen, hvilken der intar sin förtäring, läser Dagbladet, den enda tidning som bestås, och diskuterar politik så godt den förmår. Ty man må icke tro, att politiken är bannlyst i dylika nästen. Nej, den tar till och med der en friare flygt och blir mera rakt på saken, än hos de bättre restauranterne. I ett sådant prång, som upplystes af en smal talgdank, satt, vid den tidpunkt vi i föregående kapitel omnämt, en gardist vid kongl. andra Lifgardet framför

ett af borden och hade bredvid sig en liten smal och spinkig man, hvars hektiska utseende och röda näsa tillkännagafvo både anlag för lungsot och begär efter bränvinsglaset, hvilken senare förmodan icke heller jäfvades deraf, att han ofta förde till munnen en "blecka" finkel, hvilken stod framsför honom på det bord, vid hvilket de båda vännerna sutto, och som spred sin angenäma ånga i rummet och blandade sig med röken af några usla cigarrer och ett par kritpipor, hvilka de öfriga gästerna i rummet begagnade. Gardisten hade nyss tömt en mugg öl och såg med begärliga blickar på "bleckan".

— Du tycks inte ha schaber, bror min, — sade den civile mannen till Martissonen och blickade på honom med ett par illpariga ögon — du tycks inte ha schaber, för att ta dig en "blecka".

— Nej, måtte f-n ta hela gaget och krigstjensten; sista skillingen gick till snus hos Mutter på Tuppen, och får jag väl

betala den här muggen, så eger jag inte ett öre.

— Jo, jo men, Kongl Maj:t och Kronan bestå inte stort gage. Man blir inte mycket fet på det, ska' jag säga dig, bror Göran.

— Nej, det skall Gud veta — suckade gardisten.

— Och inte blir man heller fet på den soppa ni få.

— Soppan ginge väl an, bara vi finge lite mer kött i den.

— Ja, det var just det. Men hör på, Göran, vill du ha en sup, så säg ifrån. Men inte för inte, sa' mästerman högg hufvu't af deliquenten. Du måste säga mig något, Göran.

— Hvad då? — frågade soldaten.

— Hör på, Göran, — hviskade den andra till sin kamrat och lutade sig mot hans öra — du hör ju till vakten i afton.

— På slottet, ja!

— Om ni få rycka ut i afton, så lära ni väl inte ta' i med hårdhandskarne?

— Det få vi se — sade gardisten.

En tredje person började nu lyssna uppmärksamt till samtalen. Denne var kort till vexten, hade ett pussigt ansigte och såg ut som antingen en tullbetjent eller en af rättvisans handhafvare. Det sednare var han ock, och om läsaren betraktar honom närmare i den spegel vi förut hållit fram, så skall han i honom igenkänna mannen från — gränden, som antastade vår vän Alfred för det han betraktade det vackra huset i samma gränd.

Han lyssnade uppmärksamt, men kunde endast uppfatta ett och annat ord af samtalen.

— Jag ger mig djefvulen på, — mumlade han för sig sjelf — att här är någon sammansvärjning å färde. Kunde jag blott komma en konspiration på spåren, så vore min lycka gjord.

— Hör på, min herre — sade rättvisans tjenare till den lilla personen, hvilken åtföljde gardisten — hör på, min herre, kan man få veta hvad ni har att förkunna.

Era meddelanden tyckas vara så intressanta, att det vore skada om man skulle gå miste om dem.

— Gerna för mig, herr polisgevaldiger — svarade den, till hvilken talet var staldt — gerna för mig, bara ni flyttar er närmare.

— Så för f-n, — sade polisbetjenten till sig sjelf — alltså igenkänd.

— Nå kommer ni, herr polisgevaldiger? — upprepade mannen frågande.

— Sakta, sakta, min vän, — svarade polisens tjensteande och flyttade sig makligt till sina grannars bord — det går inte så lätt, skall jag säga er, med min korpulens, att göra en retrograd rörelse, ha.. ha.. ha!

— Ha, ha, ha, — skrattade gardisten afven — ni tyckes ha gikt i benen, eller är ni också en af dem, som gå tillbaka i framåtskridandet. Välkommen, min herre.

Den der ser mig ut att vara *mer* än en soldat, tänkte gevaldigern, men högt yttrade han:

— Och ni, herr soldat, tycks vara kommen från Upsala, för att lyckliggöra gardet med er närvaro.

— Inte så alldeles; — svarade hjelten — jag är blott en inspektor, som blifvit ruinerad och tagit sin tillflykt till lederna.

— Och utbytt bondrocken mot kommisskappan — inföll gevaldigern.

— Ja, så förhåller det sig, och vet ni hur jag skall göra ombyte på nytt, så tackar jag er.

— Ni är då inte belåten med er ställning.

— Å jo, men nog sitter jag hellre i mitt varma rum, än står på post.

— Det tror jag rasande väl — anmärkte den lilla mannen.

— Och hvem är ni, om jag får lof att fråga — återtog rättens tjenare.

— Jag, hm, jag är en gammal man, som förlorat concepterna och derföre kommit på dekadans.

— Ser man på bara. Nå hvad innebålla protokollerna för närvarande.

— Ingenting synnerligen; de tala blott om gevaldiger, som lägga sin näsa i blöt i saker som inte angå dem.

— Hi, hi, hi — ni är rolig, min herre. Känner ni äfven till polisens protokoller.

— Nej, men jag tänker studera dem.

— Få se om vi inte snart nog få göra hvarandras bekantskap.

— Det kan väl hända, och jag skall då komma ihåg er spådom.

— Efter detta samtal steg gardisten upp och aflagsnade sig med sin vän från rummet. Gevaldigern blef qvarsittande en stund, men steg derefter upp, mumlande: jag måste se hvad de ha för sig, och följde dem derpå ut i förstugan.

I samma hus bodde en ung flicka med sin mor. Det var ett litet rum de innehade, med en grön kakelugn i det ena hörnet och i det andra ett väggskåp, som syntes så fast, som om det skulle varit ditsatt på samma gång huset byggdes och utgöra ett in-

ventarium till detsamma. Möblerna voro i hög grad tarfliga; de bestodo af en sang, ett rankigt, brunmåladt bord och några halta stolar, på hvilka hängde en mängd maskeradsaker. — Så såg man der domino-drägter, svarta och kulörta, masker med skägg och baretter med plymer kastade om hvarandra.

De båda innevävarinnorna i detta rum sutto på hvar sin sida om bordet och sydde på en maskeraddrägt, som låg kastad öfver detsamma. Den ena var en blekladg qvinnna om 40 år, med ett lidande utseende, som vittnade om många sorger. Den andra, som ännu icke uppnått 20 år, var äfven blekladg och hade ett melankoliskt uttryck i sitt något ovala ansigte, hvilket omgafs af långa, svarta hårflätor, som nedföllu på hennes axlar.

— Jag undrar — sade det äldre fruntimret, utan att likväl se upp från arbetet — hvem som skall hafva denna klädning.

Den yngre svarade icke.

— Du svarar inte, Lina, — återtog mo-

dren bekymrad — tänker du ännu alltid på din Göran.

— Ja, mamma, och huru skulle jag väl annat, då jag vet huru han har det.

Modren suckade.

— Det är ändå förskräckligt — återtog den unga flickan — att vara tillsammans med sådana råa människor som soldater äro. Och Göran, som fordom var så fin....

Den unga flickan suckade vid minnet af en tid, som hon nu ihågkom.

— Ja, tiderna äro bra förändrade. Då vi hade vårt Brännäs var det helt annorlunda.

— Ja, mamma, och sedan vi misste det ha vi aldrig haft någon riktigt rolig stund.

— Det var en för olycklig affär vi råkade in i med patron på Tomtebo; hade han icke lånat våra penningar och vi icke varit så lättrogna mot honom, så hade vi ännu kunnat sitta kvar i vår sköna boning och icke behöft sy maskeradsaker, som vi nu göra.

— Gud vare lof att vi nu fått sådant arbete. Minns mamma då jag gick och sydde för 8 skillingar riksgalds om dagen och maten; det var inte för roligt det.

— Och då jag hade skjortor hemma att sy för 6 skillingar stycket — lärftskrämmaren betalte inte mer.

— Det var dåliga tider. Och se'n blef mamma sjuk. Vi måste ha lakare och kunde icke anskaffa någon i brist på penningar.

— Det var då den beskedliga pastorn hjälpte oss och satte in annonsen i tidningarne.

— Vet mamma, jag tycker ändå det är bra påkostande att så behöfva anlita det allmänna deltagandet; vi som förr hade allting så bra.

— Det har behagat Herren att pröfva oss; men vi skola nu hoppas att den svåraste tiden är öfver.

— Och du har ingen förhoppning, mamma, att återfå penningarne från patron.

— Nej, mitt barn, bedrageriet är så lagligt, att vi omöjligt kunna komma åt honom.

— Men skyddar då lagen en sådan be-

dragare — sade den unga flickan uppfarande.

— Nej, mitt barn, det gör den inte; men det finnes vissa former, som man måste iakttaga, och när man försummat dem, så får man skylla sig sjelf.

— Men i gravationsbeviset stod tydligt att hans egendom här i staden icke var intecknad för mer än 2,000 riksdaler, och då vi lånade honom lika mycket, hvem kunde ha trott att vi skulle förlora något, när den var värd 10,000 riksdaler och brandsäkrad till samma belopp.

— Ja, men den förra egaren hade fått reverser på återstående köpeskilling, och då dessa gingo före våra, så förlorade vi allt.

— Men hade det inte tillhört Rätten att skriva i gravationsbeviset, det den förra egaren kunde få företräde framför oss.

— Nej, det lär inte så brukas; jag gick upp i Rådhus-rätten, inlemnade der min revers och fick den intecknad; men intet ord nämndes om hvad jag sedan fått veta, att en viss tid finnes stadgad, inom hvilken den

som sålt egendomen kan låta inteckna den återstående köpeskillingen med förmånsrätt framför alla andra långifvare.

— Det var ju således ett bedrägeri af den nya egaren att inte upplysa mamma om detta förhållande och att han utgifvit reverser till den han köpt egendomen af.

— Ja, det var det, och dylika bedrägerier hafva förut existerat, efter hvad min advokat, som jag rådfrågade, omtalade för mig, utan att bedragarne kunnat lagligen inför domstolen tilltalas därför.

— Vår förlust är då oersättlig — frågade den unga flickan suckande.

— Ja, tyvärr! Vi kunna väl hålla oss till utgifvaren af reverserne, men han eger intet, och då vi icke få ut något ifrån egendomen, så hafva vi förlorat allt.

— Stackars mamma!

— Beklagas mig inte, mitt barn; det var en oförsigtighet af mig, som jag sjelf är orsaken till; hade jag lydt Görans råd, så hade jag lagt ner mina sista återstående penningar i en landtegendom, som låg nära intill

vår egen; men nu trodde jag det vara säk-
rare att placera dem i Stockholm och för-
lorade dem.

— Och att vi äfven skulle få missväxt
samma år — huru olyckligt!

— Ja, vi nödgades derigenom sälja vår
egendom och sedan vi betalt alla våra skul-
der, egde vi intet.

— Och Göran...

— Som följde oss hit, för att hjälpa oss
få ut våra penningar, ja han fick ingen be-
fattning, ty här lär det vara en sådan brist
på tjänster, och i förtviflan gaf han sig in
i knekthopen.

— Om han ändå hade qvarblifvit på
landet; han var så driftig i sin befattning
såsom inspektor hos oss, att han väl fått sig
en annan tjänst, om han velat.

— Ja, men han älskade dig...

— Och för mig har han uppoffrat allt;
— suckade den unga flickan — ja, det är
detta som grämer mig, och jag fruktar, att
det är jag, som är orsaken till hans fall.

Man hörde nu steg i trappan.

— Öppna — sade en röst, som tillhörde polisgevaldigern.

— För Guds skull, öppna inte; — hviskade flickan — det är den otäcka karlen, som är man till vår modesömmerska; han har blott kommit hit för att fråga om klädningarne äro färdiga; vi kunna svara honom genom dörren.

— Hur går det, mina damer; — harsklade rösten — får jag komma in.

— Mamma är inte hemma — sade den unga flickan.

— Å jo, jag hörde nog hennes röst, mamsell Lina. Öppna bara.

— Hvad skola vi göra, mamma? — frågade dottren.

— Vi måste öppna, mitt barn; ty ehuru han plågar oss med sitt otäcka tal, få vi ändå vara höfliga emot honom; det kunde annars hända att vi förlorade vårt arbete.

Lina gick nu och öppnade dörren.

— F-n så förnämt; — brummade polisgevaldigern — man får stå och vänta i

antichambren, alldeles som hos öfverståthållaren. Nå, hvad har ni för er, fru Bäckros.

— Vi hålla just nu på med den mårkerad-drägt, er hustru lemnat oss — svarade det äldre fruntimret, hvilket polisgevaldigern kallade för fru Bäckros — vi hålla på med den, herr gevaldiger, men hafva ännu icke fått den färdig.

— Det var ta mig tusingen ett godt infall af min hustru, när hon lemnade er arbete; vet ni hvad, mitt herrskap, att jag just nu kommer för att afhemta kostymen.

— Den skall bli färdig om en halstimme — sade Lina.

— Nå väl, då kan jag vänta en stund; här är så rasande trefligt, att man lätt glömmar sig qvar, äfven om man inte hade något att vänta på.

— Men kanske att er fru blir otålig — vågade fru Bäckros invända.

— Otålig! Öfver hvad f—n då? Kan hon inte vänta på sin man, så ger jag henne tusan djefl.... hm... förlåt mig, mamsell

Lina, men, ser ni, ni är så älskvärd, och då jag anställer jemförelser emellan er och min . . . ha, ha . . . ni förstår, så utfalla de helt och hållet till er fördel.

Lina svarade icke, utan fortfor att sy på maskerad-dragten.

Man hörde ånyo steg i trappan.

Hvem djefv. är det; — sade polisgevaldigern till sig sjelf — skulle det vara samma herrar jag nyss träffade.

— Öppna Lina — hviskade en stämma.

— Aha, — sade polisgevaldigern — en liten kurtis; jag måste taga reda på hvem den gunsti herrn är — och med dessa ord kröp vår gevaldiger in i det stora skåpet, vi omtalat.

— Hvad tänker ni på, min herre! — utropade Lina.

— Jag tänker blott göra mina observationer, mamsell Lina. Är det er älskare, så kan ni ju ge honom en vink om att jag är här; men är det åter någon annan, som jag vill taga reda på, så kan ni ju låta mig stå kvar.

Polisgevaldigern hade nu helt och hållet krupit in i skåpet, hvars dörr han läste igen efter sig.

— Öppna, mamsell Lina; — fortfor rösten utanför kammardörren — jag har helsingar från Göran.

— Bud ifrån Göran! — utropade Lina glad och sprang till dörren, som hon upp-läste. — Stig in, min herre.

Mannen, som inträdde, var samma person, som hållit gardisten sällskap i krogrummet. Hans sneglände blickar öfverforo hastigt rummet och häftades sedan på Lina med ett genomborrande uttryck.

— Hör hon, min nådiga, — sade han med ett uttryck midt emellan höflighet och hån — är det hon som heter Lina.

— Ja, min herre — svarade den unga flickan.

— Nå väl, jag har här ett bref till henne, för si Göran hade inte tid att komma upp; det blef hastigt gevärsrop, och då måste han skynda upp till slottet; men här är

imellertid hans bref, som jag emottog på högvakten.

— Och kommer inte Göran hit ner i afton — frågade Lina.

— Nej gör han inte så. Ty om det bänder något, förstår hon, så...

En skrapning på dörren innanför skåpet, kom den fremmande att spritta till.

— Jag tror ni ha råttor der inne, mam-sell lilla; — sade mannen och närmade sig skåpet — det vore bäst att se efter, ty annars kunna de bita sönder era klädningar, om de slippa ut.

Så sägande, öppnade den fremmande, utan att gifva akt på fruntimmernas ängsliga åtbörder, dörren till skåpet.

— Ah, för tusan, är det en sådan råttal — utropade han och tog ett steg tillbaka när han blef varse polisgevaldigern — då undrar jag inte på, att ni är rädd om den... ha, ha, ha!

— Skratta lagom, min herre, — sade rättvisans tjenare och kröp fram ur skåpet, — skrattar bäst, som skrattar sist. Hvad f—n

talar ni om för några funderingar på vakten i afton.

— Aha, är det gevaldigern — sade fremlingen förbryllad.

— Jo, så råkar det vara, och om han kommit på den idéen, att krypa in i skåpet, så har han sina skäl dertill. I kongl. poliskammarens namn frågar jag 'er hvem ni är.

— Det angår er inte — svarade den fremmande.

— Angår det mig inte — återtog gevaldigern och drog fram sitt tjänstetecken ur bröstfickan — angår det mig inte!

— Nej, inte så vidt jag vet; ty ni hör till Klara-trakten, och nu äro vi inom Nikolai församling — efter hvad jag kan förmärka.

— Men polisen har ögon öfverallt, och om vissa församlingars polistjenstemän icke hafva korkluckorna öppna, så tillhör det andra trakters att hafva det. Jag frågar er därför ännu en gång hvem ni är.

— Och jag svarar er för andra gången, att det inte angår er.

Nej, den der skall jag icke släppa lika lätt som honom i Klara-trakten — sade polisens tjänsteande till sig sjelf och närmade sig beslutsamt mannen från krogrummet; den der ser mig inte ut att stå i några förbindelser med tidningsredaktörer eller andra publicister, och om jag misstar mig, så kan jag icke få mer än en skrapa af polismästaren.

Starkt af denna tanke, lade polisgevaldigern sin breda hand på den examinerades axel, för att så mycket handgripligare få honom att göra reda för sig, då dörren för tredje gången öppnades och just samma person som gevaldigern haft i tankarne inträdde.

— Hvad tusan är det ni! — utropade han och ryggade ett par steg tillbaka, då han blef honom varse.

Den inträdande, som åtföljdes af en ung smärt gosse af vid pass 14 års ålder, — att dömma efter utseendet — såg förundrad på den frågande och kände vid första ögon-

blicket icke igen honom. Mannen, som lemnat brefvet, begagnade sig af den förvåning, hvaraf gevaldigern intagits vid det oförmödade mötet, och smög sig ur rummet.

— Är det ni? — upprepade gevaldigern.

— Ah! jag igenkänner er nu; — svarade artisten, hvilken nu för andra gången påträffade gevaldigern — det var ni, som ville hindra mig att betrakta ett visst hus i Klara-trakten.

— Och i hvilket ni så behändigt smög er undan för mig.

Artistern bevärdigade icke gevaldigern med något svar, utan vände sig till det äldre fruntimret och sade förbindligt:

— Är ni, min fru, den person, som står omnämnd i den här annonsen — hvarvid han pekade på den nummer af Dagbladet, hvilken han förut uppvisat för den unga damen, vi vid början af vår berättelse framställt för läsaren, och nu upptog ur fickan.

— Ja, min herre, — svarade den tillfrågade — men vi hafva nu gudskelof fått

arbete, så att vi icke mer behöfva något understöd. Annonsen är dessutom gammal och insattes då jag låg sjuk af feber och min stackars dotter icke hade någon arbetsförtjenst. Jag tackar er imellertid för ert deltagande.

Den unga gossen, som åtföljt artisten, hade under samtalet stått vid dörren och uppmärksamt åhört detsamma. Han steg nu fram och sade till Lina med en smeksam röst:

— Mamsell, om vi icke få erbjuda er något understöd, så tillåter ni väl att jag lemnar er ett litet arbete.

Polisgevaldigerns uppmärksamhet vändes nu på den unga gossen. Det undgick icke hans vaksamma öga, att denne var en förklädd flicka. Det var också, såsom läsaren redan gissat, den unga fröken i Klara-trakten, hvilken åtföljt artisten på hans vandringar i Stockholms gränder.

— Och hvilket arbete skulle detta vara?
— frågade den unga flickan förvånad.

— A ett stramalj-arbete, som jag ämnat till present åt en god vän.

— Ett portnyckel-fodral då — anmärkte polisgevaldigern.

— Det kan icke röra er; — svarade artisten — den unga herrn här har med er intet att göra.

— Den unga *damen*, menar ni väl — inföll polisgevaldigern försmädligt. Ni tycks ha uppfiskat henne på någon gata, som ni besökt, eller måhända i något hus, der hon har sitt tillhåll. Men vet ni, min herre, att det icke är tillåtet att nyttja förklädoingar.

— Vi ämna oss på en maskerad i afton — svarade artisten, som icke rätt visste hvad han skulle svara, då han fann sin ledsagerskas kön upptäckt.

— I den der rocken. — Kors! jag tänkte att man på sådana ställen nyttjade helt andra habiter. Men, lika godt, jag vill icke blanda mig i den saken, blott ni, min herre, uppger den unga damens namn.

Fruentimmerna i kammaren började nu uppmärksammare betrakta sin nya gäst. Det

undföll icke heller dem, att bonjouren dolde en ung flicka.

— Vill ni inte sitta ner, min unga gäst — sade fru Bäckros, undvikande genom denna benämning att begagna ett uttryck, som skulle tillkännagifva hvilket kön den besökande tillhörde.

— Tack, min fru; — svarade Hilda med en lätt rodnad — vi vilja icke uppehålla er längre, men jag tackar er imellertid för er godhet.

— Hör på, — sade artisen till polisgevaldigern — den unga damen här, — ty den person, som åtföljer mig, är verkligen ett fruntimmer — har, af orsaker, som jag nu icke vill nämna, iklädt sig den der dräkten, men om ni har den grannlagenhet, jag förmodar er ega, så drar ni er undan en stund, medan vi samtala med de här fruntimmerna.

Alfred gaf vid dessa ord gevaldigern en *handtryckning*, som förmådde denne att, sedan han kastat ännu en blick på den unga

damen i karlkostymen, lemna rummet, utan vidare invändningar.

— Mina damer, — återtog Alfred, sedan gevaldigern aflägsnat sig — ni se här ett ungt fruntimmer, som beledsagat mig hit, för att lära känna er. Jag hoppas att ni icke misskänna orsaken till hennes förklädnad.

— Vi ega icke rättighet att granska den; — svarade fru Bäckros — det är nog för oss att veta, att hon velat egna oss sitt deltagande; men då vi nu...

— Icke behöfva det, vill ni säga, — inföll Alfred — så anser ni oss icke böra uppehålla oss här längre. Men med er tillåtelse, vilja vi ännu en stund begagna oss af er gästfrihet, så framt ni icke alldeles undandrar oss densamma.

— Nej, min herre, — sade Lina och närmade sig deltagande den unga flickan — det vilja vi icke göra. Och om J tillåten, skall jag bjuda er en kopp thé.

— Tack du — sade Hilda gladt och slog sig ner på en stol, som det äldre fruntimret erbjöd henne — tack du, och efter

vi ändå icke tänka lemna er på en stund, så låtom oss språka litet.

Lina smålog och gick att uppgöra eld i kakelugnen.

Hilda återtog:

— Det finnes i hela världen ingenting tråkigare, än att iakttaga ceremonier. Voro alla menniskor lika tillgängliga, så skulle mycket af det tvång, som nu råder, försvinna. Pondera nu bara, att vi båda lade bort alla ceremonier och kallade hvarandra för du, hvad skulle du då säga.

— Jag tycker — svarade Lina — att du har rätt. Men kan det gå an, att du och jag kalla hvarandra för du.

— Det går, som du hör, rätt bra an. Eh bien! vi kalla hvarandra alltså för du, och skola alltid kalla hvarandra så, om du ingenting har deremot.

Alfred, som af dessa ord hörde att samtalen emellan de båda flickorna började blifva förtroligt, tog nyckeln till skåpet och öppnade det, troligen endast för att hafva något att göra.

Men hvem kan beskrifva hans förvåning, då han, i det han öppnade skåpet, trodde sig höra en röst innanför detsamma.

Alfred lutade örat mot den innersta väggen, för att bättre uppfatta det ljud, han trodde sig förnimma, och hörde nu tydligt en stämma, hvilken tycktes komma från ett innanför denna vägg beläget rum.

Han vände sig nu till damerna och meddelade dem sin upptäckt.

— Efter hvad jag hört berättas, — sade fru Bäckros — skall det innanför skåpet finnas en gång, hvilken leder till ett rum, som ligger i huset näst intill detta, och till hvilken man kan komma om man trycker på en fjeder i skåpet.

— Tillåter ni då, — frågade Alfred — att jag försöker detta experiment.

— Gör inte det, — utropade Hilda — du kunde utsätta dig för någon fara.

— Å nej, — genmälde Alfred — jag vill endast undersöka gången och skall straxt vara tillbaka.

Efter dessa ord gick Alfred in i skåpet, och sedan han genom en tryckning på den omnämde fjedern, som han snart bittade på, undanskjutit den inre skåpväggen, fann han för sig öppningen till en gång, som var nätt och jemt så bred, att en person kunde tränga sig genom densamma.

Sedan Alfred erhållit en liten lykta med en bit stearinljus i, som Lina lemnade honom, gick han, utan att fråga efter Hildas ängsliga åtbörder, in i gången.

Efter några steg hörde han samma röst, som han nyss förnummit, yttra:

— Jag försäkrar, att man med orden égalité, fraternité och liberté, hvilka på svenska betyda jemlikhet, broderlighet och frihet, kan leda massorna hvar man vill.

Förvånad öfver dessa ord, som han så oväntadt fått höra, drog sig Alfred längre fram mot en dörr, genom hvilken rösten framträngt, men denna hade under tiden tystnat, och ingenting afbröt den djupa stillhet, som derefter rådde.

Alfred trefvade sig nu fram till den dörr, han vid lyktans sken upptäckt. Denna ledde in i en garderob, som Alfred nu beträdde. När han inkommit i garderoben, gick han fram till ett derstädes, på en vägg, som stötte till ett annat rum, beläget litet fönster, och blickade genom detsamma in i den nya kammaren.

Denna var aflång och hade på två väggar pelare, hvilka utsköto ett par kvarter på golvet. Framför dessa pelare stodo bord, på hvilka funnos toilettspeglar. Rummets möbler bestodo för öfrigt af ett stort bord, som var stäldt midt på golvet, en ländstol med högt ryggstöd, och åtskilliga mindre stolar, jemte en soffa, en säng och en piphylla, som hängde på den vägg, i hvilken dörren till rummet var anbragd. Taket var lågt och sluttande mot sidorna, samt gaf rummet utseende af en kajuta, hvilken illusion ökades, då man från midten af detsamma blickade ut genom det enda fönster, der fanns, och såg endast vatten och några fartyg. Men nalkades man fönstret närmare, så upp-

täckte man, att detsamma vette åt ett tak, som höjde sig öfver en af de gränder, vi förut beskrifvit.

Förläget blickade Alfred omkring sig, då han, från den skrubb vi omnämnt, inträdde i detta besynnerliga rum. Ingen fanns i detsamma. Förvånad öfver denna frånyaro af menskliga varelser, gick han fram på golvet, för att närmare se sig omkring. Härvid hörde han ånyo en röst, men nu endast otydligt. Han närmade sig den sidan i rummet, hvarifrån ljudet kom, och upptäckte då, på en af pelarne, en spricka, genom hvilken han kunde blicka in i ett annat rum, som dock icke tycktes hafva någon utgång. I detta rum funnos några kistor, gamla stolar och annat skräp, hvilket utvisade att det icke beboddes, ehuru det för tillfället var upptaget. De som nu befunno sig i detsamma, voro en medelålders man med skarpt markerade anletsdrag, en yngre, hvars ansigte Alfred dock icke förmådde upptäcka då han stod vänd med ryggen emot honom, och en gammal qvinna. De voro syssel-

satta alla tre att öppna i väggarne anbragte luckor, hvilka dolde flera små skåp.

Deras arbete fortgick några minuter, hvarunder Alfred med spänd uppmärksamhet iakttog alla deras rörelser. De nalkades dock nu den pelare, framför hvilken han stod, och i hvilken han förmodade en ingång vara anbragd till detta sanctuarium, hvärföre han drog sig tillbaka mot den skrubb, genom hvilken han inkommit, och ställde sig vid fönstret till densamma. Han bedrog sig icke beller, ty snart såg han pelaren på väggen röras och både bordet och spegeln, som voro ställda framför densamma, skjutas genom någon mekanik åt sidan. De tre personerne inträdde derefter genom den öppning, som bildats i väggen, och gingo fram på golvet. Men hvem kan beskrifva Alfreds förvåning, då nästan på samma gång den andra pelaren öppnades och genom densamma ytterligare två personer framträdde. Dessa voro icke på större afstånd från Alfred, än att han nästan kunnat nå dem, om han räckt ut handen genom fönstret. De tillhörde

alla det manliga könet, och ibland dem upptäckte han samma person, som han skådat i fruntimmernas kammare, och hvilken lemnat den vid polisgevaldigerns ankomst. De i rummet befintliga personerne voro således fem.

— Hör på, madam, — sade herrn med de skarpt markerade anletsdragen — hon kan falla ner rullgardinen och tända lampan.

Madamen gick till fönstret, för hvilket hon fällde ner en tjock rullgardin, och tände derpå en lampa, som hängde i taket ofvanför det stora bordet midt i rummet, samt aflägsnade sig derefter genom dörren.

— Nå, hvad tycken J om detta rum, mina herrar — frågade den äldre herrn.

— Å ja, det går väl an — svarade en af de andra herrarne.

— Men J kännen icke till alla dess beqvämligheter. Se här (och han öppnade härvid ett par blindskåp i väggarne) sen J, utom de smyghål som jag redan påfunnit, ett par skafferier, i hvilka man, om man

vill, mycket väl kan gömma en mängd saker för nyfikna blickar. Ty J skolen veta, att den som bygde detta hus var en köpman, hvilken handlade med åtskilligt gods, som han icke ville visa för *alla* människor. Han inrättade derföre dessa kontor. De begge rummen bakom pelarne voro hans egentliga nederlagskamrar, och iouti desamma egde han dessutom flera lönnrum, i hvilka han förvarade de dyrbaraste sakerna. Men jag har ännu blott råkat på tio; de öfriga tjugu har jag icke kunnat upptäcka.

— De öfriga tjugu! — utropade de andra.

— Ja, madamen här har omtalat, att då hon var hushållerska hos den gamle köpmannen, hjälpte hon honom mången gång att dölja sakerna i lönnrummen och att hon då hörde berättas att, utom de tio hvilka hon fick lära känna och som hon sedan visat för mig, ännu tjugu skulle finnas.

— Vi hafva redan tillräckliga förrådsrum,
— inföll en tredje person i sällskapet —
men det skadar ändå inte att taga reda på

alla. Det kunde annars möjligen hända att det funnes något, i hvilket . . .

— Någon kunde stå och lyssna — sade Alfred plötsligt framträdande.

Hans framträdande väckte en utomordentlig förvåning. Herrn med de markerade anletsdragen och hvilken vi förut till en del beskrifvit, stirrade på honom som på ett spöke. De öfriga slöto en ring kring honom och betraktade honom med förvåning, och denna yttrade sig äfven i ord, då herrn med de markerade anletsdragen, sedan han en stund betraktat den fremmande, utropade:

— Hvar f-n kommer ni ifrån?!

— Från den der garderoben — svarade Alfred, — pekande på det rum, hvarifrån han inkommit.

— Och vägen dit . . .

— Går ifrån ett rum, som är beläget i tredje våningen af huset bredvid detta och nära nog i jemnhöjd med ert eget.

De fyra herrarne utbytte efter denna förklaring sins emellan blickar, som tyck-

tes säga: hvad skola vi tro om den mannen. —

— Min herre, — sade den äldre herrn, som förut adresserat sig till Alfred — ni ser här några personer, som sammanträdt för att discutera åtskilliga samhällsfrågor. Den man, som nu talar till er, är . . . . men hvarföre skulle jag nämna ett namn, som icke gerna kan vara för er obekant. Ni har väl hört talas om författaren af —

Alfred blickade förvånad på den, som på detta sätt yppade sitt namn. Han upptäckte nu äfven i dennes anletsdrag en bestämd likhet med de porträtter, han sett af samma person. Den höga pannan, de blå lifliga ögonen, samt de skarpt markerade anletsdragen gäfvo alltför tydligt tillkänna hvem han hade för sig. Men huru hade *denne* råkat i beröring med de personer han nu hade omkring sig. Se der en fråga, som Alfred icke kunde utreda och hvilken gjorde honom ännu nyfikenare att få lära känna de planer med hvilka sällskapet umgingos.

— Då ni är den man, hvilken jag anser er vara, — återtog Alfred — så drar jag icke i betänkande att för er yppa mitt namn. Jag är Alfred W***.

— Jag har förut hört ert namn nämnas — sade ordföranden, med hvilken benämning vi vilja beteckna herrn med de markerade anletsdragen, och blickade härvid förstulet på en liten hopkrymt man med stripigt hår, som afven hörde till församlingen.

Denne såg härvid uppmärksamt på Alfred, men sade intet.

— Ni är bosatt i Klara-trakten, förmodar jag — återtog ordföranden.

— Nej, min herre, jag har bott der förr, men nu...

— Bor ni...

— Ja, Gud vet hvar — svarade artisten suckande.

— Ni har då ingen fast boningsort.

— Nej.

— Nå, hur kom ni till Stockholm.

— Jag vill omtala det. För några år sedan egde jag ett hus i Klara-trakten, pen-

ningar och ett aktadt namn. Nu eger jag intet.

— Förklara er tydligare — sade ordföranden.

— Jag var ung, oförsigtig och älskade nöjen. Jag kom snart i en krets af vänner, som hade intet annat till uppgift än att roa sig och förstöra penningar. Den ena förströelsen ledde till den andra och slutligen blefvo mina penningeresurser uttömda.

— Och sedan?

— Anlitade jag judarne.

— Det är den vanliga gången — mumlade ordföranden.

Mannen med det stripiga håret såg ånyo på Alfred.

Denne återtog:

— Jag fick gifva ränta på ränta efter tio riksdaler för hundra på tre månader. Dessa lån vexte oupphörligt, och inom kort fann jag mig vara skyldig 50,000 riksdaler banko, utan att hafva fått mer än 40,000.

— Och hvad gjorde ni då — frågade ordföranden.

— Jag gjorde det alla andra under dylika omständigheter gjort före mig och troligen hädanefter komma att göra. Jag rymde eller echapperade, huru man vill kalla det, från landet och begaf mig utrikes. Jag kringirrade på kontinenten ett par år, besökte Frankrike, Schweitz och Italien och fick under tiden höra att man försålt mina egendomar och att penningarne för desamma räckt till att betala mina skulder, med undantag af 20,000 riksdaler, som jag blef skyldig judarne. Ifrån kontinenten begaf jag mig till England och tog engagement såsom bokhållare hos ett handelsbus i London. Men beroendet blef mig för påkostande, ty jag har alltid varit van att lefva på egen hand och kunde icke förlika mig med tanken att stå under andras uppsigt, hvarföre jag återvände till fäderneslandet.

— Och hyad ämnar ni nu göra. —
frågade ordföranden.

— Nu ämnar jag uppehålla mig här några dagar, hvarest jag troligen ånyo begger mig ut på resor.

— Och hvad ämnar ni nu göra —
frågade ordföranden.

— Nu ämnar jag uppehålla mig här
några dagar, hvarest jag troligen ånyo be-
ger mig ut på resor.

— Detta skola vi väl förekomma —
sade den lilla mannen med det stripiga håret
till sig sjelf.

— Er berättelse har intagit mig till er
fördel, — återtog ordföranden — ehuru deri
ingenting förekommer, som fordrar ett sär-
skilt intresse. Er ställning är i det närma-
ste lik min, eller den jag kan komma i.
Hvad har ni egentligen egnat er åt? Har
ni nu någon befattning?

— Nej, — svarade Alfred — jag har
väl egnat mig åt architectiska studier, men
endast såsom dilettant, och dessa utgjorde
också mina enda nöjen på de resor, jag
företog.

— Studerade ni ingenting annat —
frågade ordföranden vidare.

— Ingenting annat än människor —
genmålde Alfred.

Den frågande personens ögon blixtrade till.

— Ingenting annat än människor! — utropade han. — Vet ni då inte, ungo man, att detta är ett studium, som jag sjelf håller på med.

— Jag har förnummit det af era arbeten — svarade Alfred. — Men till hvilka resultat har ni kommit?

— Till de, ungo man, till de . . . men det är kanske för er likgiltigt att veta till hvilka resultat jag kommit. Nog af! jag har gjort mina iakttagelser, och dessa hafva icke utfallit till mensklighetens fördel.

Ett ironiskt leende spelade härvid på den genialiske mannens läppar.

— Och hvilka rön har förmått er att så bedömma Guds afbild — frågade Alfred.

— Guds afbild — afbröt honom mannen med den klara blicken — Guds afbild! Huru vet ni att menskligheten är en afbild af det högsta väsendet?

— Genom egna forskningar — svarade Alfred.

— Ni har då forskat på egen hand?

— Ja, så vidt jag förmått, ehuru jag icke är någon lerd, utan endast en af de oprivilegierade laici, som icke ega rätt att veta något; ty nu för tiden, ser ni, min herre, måste man först taga examina, för att ega anspråk på lärdom, hvilket jag icke gjort.

— Jag känner till den saken; — återtog ordföranden — det är derföre man också nu för tiden vet så litet.

— Ni är icke ett bevis för denna sats — invände Alfred, förbindligt bugande sig för den lärde mannen.

— Jag är också ett undantag; — återtog denne med ett sjelfförnöjdt leende — jag studerar endast för att studera, och om jag också tagit några betyg, så hafva dessa tillkommit endast för att bereda mig inträde på en bana, som jag företrädesvis älskar, derföre att man på denna bana kan verka, om man vill.

— Och vill ni väl detta? — vågade Alfred fråga.

— Hvad jag vill, — återtog ordföranden — förmår jag äfven utföra. Och jag har föresatt mig, att pröfva allt, för att kunna erfara allt.

— Ni skulle då kanske, för att anställa försök, kunna begå till och med ett mord — utropade Alfred, förvånad öfver den lärde mannens resonnement.

— Till och med ett mord — upprepade ordföranden — till och med ett mord, Likväl skulle jag dervid icke vilja likna höga potentater deruti, att ej göra någon åtskillnad på person; nej, jag skulle, äfven vid begåendet af ett mord, visa mig mera samvetsgrann. Jag skulle utvälja ett subject, som icke gagnade någon; helst skulle jag taga ett, som vore ett slags kräfte för samhället.

Den genialiske mannen blickade härvid betydelsefullt på den lilla gubben med den krokiga ryggen och det svarta, stripiga håret.

— Han är sublim! — hviskade den lilla mannen och fäste sina ögon beundrande på ordföranden.

Denne smålog.

— Tagen plats, mina herrar — återtog ordföranden och visade med en inbjudande rörelse af högra handen på stolarna — tagen plats, mina herrar; vi skola nu granska åtskilliga frågor.

Herrarne satte sig nu kring det stora bordet och tände sina cigarrer, hvarefter ordföranden, sedan han tagit plats i ländstolen, höll med klar röst följande föredrag

Om Samhällena.

Mina vänner! Staten är endast en samling af individer. För att kunna studera *staten*, måste man känna *människorna*. Känner man icke människorna, så känner man icke heller samhällena, hvilka de bilda, och duger icke till statsman.

Människorna hafva en mängd materiella behof, som de vilja och äfven *måste* tillfredsställa. Men de tänka äfven på andeliga saker. Dessa föredraga de ibland framför materiella. De äro då fantaster, ty här nere kan något andeligt icke finnas utan i före-

ning med det materiela. Tillfredsställas icke kroppens behof, så upphör själens verksamhet. Derföre måste vi i första rummet tänka på våra materiela behof. Detta skönjes också tydligen, ja, så tydligt, att man till och med sett människor äta upp hvarandra, för att kunna lifnära sig. Vi äro djur, ehuru vi anse oss hafva fått en högre själ, än de icke talande djuren, hvilken *högre själ* vi kalla för *ande*.

Denna *ande* säges vara odödlig. Att den verkligen *är* odödlig, har icke blifvit bevisadt. Men mängden tror det, derföre att den tycker att det vore rysligt att för alltid upphöra att vara till, sedan vi med döden afgått från detta lif.

En person här har sagt, att människan är Guds *afbild*. Men må han först göra sig reda för hvad Gud är för något, innan han talar om hans *afbild*.

Man tror att han är en *person*, derföre att vi sjelfva äro *personer*; man bedömer honom efter sig sjelf och ger honom *sina* förmögenheter i deras största tänkbara grad.

Men i sjelfva verket veta vi, kristna, icke något bes'ämdt om honom, fastän vi tro oss genom våra *heliga* böcker hafva temligen reda på honom,

— Skulle jag — anmärkte Alfred, vändande sig till ordföranden — draga mina slutsatser af era yttranden, så blefve jag öfvertygad, att ni vill omgestalta historiens hela skick och införa i samhällena åsichter, som skulle leda till deras undergång.

Ni säger att ni skulle kunna begå ett mord. På hvad sätt skall ni förmå försvara denna er åsigt?

Ni påstår att sjelfviskheten är den kraft, som framdrifver människorna, och erkänner derigenom materialismen såsom den allmänna häfkräften.

— Ni har icke förstått mig — återtog ordföranden. — Då jag talat om sjelfbibe- hållelsen menar jag den kraft, som tvingar folken att utveckla sin industri och gå framåt i vetande.

Man kallar i allmänhet för *gudomligt* det, som blott är ett *menskligt* sträfvan- de. Man

förundrar sig öfver att store män uppstått och tror sig icke kunna förklara detta annorlunda, än genom att antaga, det Gud omedelbarligen låtit dem uppstå, fastän det är tiden, som födt dem, och man icke bör förvånas öfver deras uppenbarelse mer, än öfver allt annat, som omger oss.

Vi måste antaga ett *nödvändigt* behof, som sätter våra själskrafter i rörelse, och detta *behof* är den af okunnige fördömda materialismen. Men när vi insett att våra materiela behof först *då* kunna riktigt tillfredsställas, när alla besinna sig väl och icke i förtryck, *då* skola vi utveckla oss mera harmoniskt. Men för att komma till denna punkt, måste vi sysselsätta oss med icke blott andeliga betraktelser, utan äfven verldsliga spekulationer. Måhända tycker ni att det är illa att så är, men det förhåller sig nu imellertid så med den menskliga utvecklingen. Vi behöfva därför icke bilda någon helt och hållet ny historia; vi lägga blott de nya rönen till de gamla.

Ni har talat om mord. Se er omkring! Huru många mord hafva icke ostraffadt blifvit begångna, blott det varit en stor man eller en af samhällets furstar, som anstiftat dem. Är ni nu icke galen, så skall ni inse, att desse icke varit mer berättigade der till, än hvarje stackars obetydlig satan, hvilken man hängt eller på annat sätt gjort sig af med, till och med endast för det han försökt att verkställa ett mord.

Alfred blef förskräckt öfver detta tal. Han ansåg den man, han hade för sig, ega mycken intelligens, men vara beroende af världsliga begär. Han tänkte att denne man kommit på den idéen, att han borde försöka *allt*, för att blifva i tillfälle att röna olika känslor, hvilka han sedan ville meddela sina medmenniskor, och kunna trösta sig med tanken, att han derigenom gagnat menskligheten. Det vore ju blott försök han anställde.

— Jag vill nu — fortfor ordföranden efter några ögonblicks uppehåll, under hvilket Alfred anställt nämde betraktelser — yttra mig om äktenskapet, som är en vig-

tig inrättning, emedan det just är på föreningsbandet emellan männen och kvinnan, som hela samhällsbyggnaden hvilar.

Jag har alltid sagt att vigseln icke är nödvändig för ett äktenskap. Och jag tror att jag har rätt. Man har insett att ett äktenskap kan afslutas utan biträde af en prest, hvarföre man äfven inrättat s. k. civila äktenskap, hvilka inför lagen ega lika kraft, som kyrkliga. När ett äktenskap kan upprättas till följd af en skriftlig afhandling, så finner man att ett sådant kan uppkomma blott genom ett mundtligt aftal eller ömsesidiga löften, då de båda kontraherande parterna ega hederskänsla. Om tvenne makar vilja bryta den andeliga, eller den egentliga förbindelsen i deras äktenskap, så kunna de göra det, utan att någon menniska förstår hindra dem derifrån, äfven om detta äktenskap är *lagligt*. Hvad betyda då ett så kalladt äktenskapskontrakt eller en *vigsel*?! Man bestämmer blott genom dessa handlingar sin egen eller sina barns *verldsliga* rätt. Och så tillvida kunna de vara lämp-

liga i ett samhälle, hvars medlemmar ännu icke äro så *utbildade*, att de hålla ingången tro och lofven utan tvång.

Och det är för dessa mina påståenden, som man häcklar mig så mycket.

Jag har dock aldrig gillat sedeslösheten. Jag har blott skildrat qvinnan sådan hon är till följd af våra föråldrade lagar och dåliga uppfostringsmetoder. Hon är nu ett *viljelöst* verktyg, som kastas i händerna på den första man, som presenterar sig och kan förete betyg om god conduite och att han eger en tillräcklig förmögenhet eller en s. k. *hedrande* ställning i samhället. Hon underordnas viljan hos en man, som oftast, äfven då han säges vara *bildad*, icke eger andra kunskaper, än dem han förvärfvat sig genom lexläsning. Och dock fordra moral-predikanterne att qvinnan skall vara dygdig och fullkomlig. Lemnen henne då medel att blifva en dygdig och fullkomlig qvinna, men beröfven henne icke alla rättigheter, på samma gång J begären att hon skall ega man-

nens alla egenskaper, men sakna mannens alla fel eller naturliga begär.

Jag har icke heller framställt qvinnan i en falsk dager. Jag har väl alltid låtit henne följa sitt hjertas ingifvelser, om dessa också ibland varit stridande emot den antagna convenan-
cen, men aldrig tecknat henne sådan hon blir, då hon låter leda sig blott af sina begär.

En författarinna har yttrat: anständigheten kom och sederna försvunno. Och hon har rätt deruti. Hafva icke alla de föreskrifter från så att säga världens begynnelse, som gått ut på att qvafva naturen, kommit på skam? Ega vi nu någon verklig sedlighet — i den bemärkelse vi taga detta ord? Man säger att de "bättre" samhällsklasserna äro förderfvade. Men hvad skall man då säga om de "sämre"? När nu bland alla klasser naturens mäktiga röst gjort sig gallande, så frågas: hvar finnes då "sedligheten"? Vi måste svara: ingenstades! ty hvad världen hittills i allmänhet gjort för sedligheten, har skett på orätta vägar, och förr än andra banor, än

de hittills följda, i detta fall utstakas, kan ingen riktig sedlighet uppkomma.

Alfred ämnade göra några anmärkningar mot dessa betraktelser, då han i det samma blef varse den unga fröken från Klara-trakten, som genom gången närmat sig fönstret till skrubben. Han undertryckte därför sina anmärkningar och tog afsked af sällskapet, sedan han kastat ännu en blick på den genialiske mannen, som fördt ordet, och på den lilla gubben, som han nu igenkände för att vara en af Stockholms största procentare.

Ordföranden följde Alfred till skrubbdörren och hviskade till honom då de skulle skiljas åt:

— Min herre! Om ni förundrar er öfver att jag befinner mig här, så kan jag försäkra er, att jag bevistar denna sammankomst blott för att anställa ett af de försök, jag omtalat. Den lilla gubben, som ni troligen igenkännt, är en af era fordringsegare och skall icke gerna se att ni åter lemnar ert fädernesland. De två öfriga personer, som ni funnit i detta rum, hvilket tillhör en af

mina bekanta, som för kort tid sedan lemnat staden, äro män, som *icke* tillhöra min umgängeskrets.

I detta ögonblick syntes en ny person i skrubben. Det var polisgevaldigern, som återkommit till fru Bäckros och följt efter Hilda, just då hon gått in i gången för att taga reda på Alfred, som hon tyckte dröja alltför länge.

När ordföranden fick sigte på gevaldigern, återvände han skyndsamt till sin plats och drog på ett snöre, och genast derpå slocknade lampan och allt insveptes i ett fullkomligt mörker.

Alfred dröjde icke att begifva sig ur rummet och in i skrubben till Hilda, som han förde vid handen tillbaka till fruntimmernas kammare. Troligen kunde gevaldigern icke, i anseende till mörkret, lika hastigt som Alfred, hvilken tagit noga reda på lokalen, aflägsna sig; ty sedan Alfred och Hilda återkommit till fru Bäckros och Lina, hunno de taga afsked af dem och komma ner på gatan, utan att af honom oroas.

Stockholm hade den 49 Juni 1838 ett mycket krigiskt utseende. Det såg ut, — säger en förf. — som om en allmän revolution hvarje minut var färdig att utbrista. Starka truppörelser fram och åter genom staden egde tid efter annan rum. Kring Stadshuset sammandrogs en respektingivande kommandering. Ålandsgränd besattes med både kavalleri- och infanteri-vakt; nedre Carl XIII:s torg intogs af Lifregementets dragoner; en väldig infanteri-styrka uppmarscherade på Lejonbacken; yttre borggården fylldes af kavalleri; genomgången af slottet hölls med vakter spärrad, kommunikationen från staden till Skeppsholmen upphäfdes så väl

sjövägen, genom förbud för de vanliga roddarbåtarna att tills vidare gå allmänheten till handa, som landvägen genom utsatt vakt på Skeppsbron; åtta kanonjollar fingo befallning att lägga ut på strömmen; från artillerigården utryckte ett batteri, som intog en position vid Skeppsbron utanför slottets nordöstra flygel. Man skyndade till och med att försäkra sig om förråden å Marieberg medelst en dit utsänd truppafdelning, äfvensom att lägga i beslag ett en privat man tillhörigt antal handgevär, hvilka köpts på en auktion såsom kasserade.

Anledningen till alla dessa kraftåtgärder var, att herr Crusenstolpe blifvit utsatt för ett tryckfrihetsåtal och förklarad skyldig till majestätsförbrytelse, emedan han i en utgifven skrift påstått att konseljen begått sabbatsbrott då hon daterat ett beslut på en söndag.

Vi vilja nu skildra hr Crusenstolpes färd till Hofrätten, för att der höra sin dom uppläsas.

Redan kl. 12 den 19 Juni, eller en timma förr än den anklagade väntades, voro Rid-darhustorget, Rid-darholmsbron och Rid-darholmen upptagna af grupper, bestående till största delen af välkladda personer. I Hofrättens förmak fann man en talrik samling embets- och tjenstemän, från hufvudstadens domstolar och öfrige embetsverk. I det ögonblick den väntade vagnen passerade Rid-darholmsbron, skyndade alla till sessionsrummets dörr, der tvenne vaktmästare sökte förhindra obehöriga personers inträde, genom tillsägelse att blott en och en i sender sinne passera. En så talrik embets- och tjenstemannapublik hade Svea Hofrätt icke på lång tid skådat. Då hr Crusenstolpe steg ur vagnen hurrades allmänt af de kringstående, och då han inträdde i sessionsrummet, för att afhöra domen, ropades af det både inne i sessionsrummet och uti förmaket tätt packade folket: lefve Crusenstolpe! — Hofrättens dom var tre års fästning på Waxholmen och konfiskation af det åtalade bladet af skriften. Omedelbart efter domens afkunnande hördes

ett häftigt knot genom rop och stampningar, som dock upphörde sedan ordföranden i rätten bedt åhörarne besinna på hvilken plats de befunno sig.

På återvägen hurrade mängden åter vid vagnens förbifart, och alla astogo hattarne och bugade sig för hr Crusenstolpe.

Sedermera uppstodo bullersamma uppträden vid Stadshuset, hvarest herr Crusenstolpe satt häktad, samt i Storkyrkobrinken och i Ålands gränd, der man utslog alla fönsterrutor i Justitie-kanzleren Nermans boning.

Militären hade fått befallning att med våld skingra massorna. Också företogos åtskilliga arresteringar af häst- och fotgarderna, som i starka patruller genomtågade staden.

I löfmarknaden, som i samma veffa firades vid Munkbron, gick det krigiskt till. Man trodde att löfmarknaden skulle blifva en samlingsplats för rabulisterne (som i parentes sagdt erhöilo sitt namn af en pjäs: "Paspillet," hvilken uppfördes å Djurgårdsteatern)

och ditsände dertföre ett af fyra och tjugu man bestående detachement af Lifgardet till häst, hvilket formerade front och i traf red emot folket, som dervid fick ett och annat hugg af några gardister. Sedan detachementet med åt flera håll spridda flankörer framryckt öfver Munkbron, vidare defilerat upp för en tvärgränd och Westerlånggatan tillbaka samt ytterligare en gång deplojerat sin styrka öfver Munkbron, fortsatte detachementet, som nu i det närmaste sopat neiden ren från den stojande pöbeln, sin ridt framåt söder, samt öfver slussen och Skeppsbron tillbaka till högvakten.

Men dessa oroligheter voro blott förespel till dem, som anställdes en månad dertföre och hvilka vi nu skola bjuda till att beskrifva.

Den 19 Juli hade tidningen "Dagligt Allehanda" förkunnat att Herr Crusenstolpe skulle kl. 12 samma dag aflöras från Stadshuset till Waxholms fästning. Vid middagstiden samlades utanför Stadshuset en betydlig folkmassa.

Vid samma tid utbröt en eldsvåda nära Postmästarebacken, hvilken lockade ett ännu större antal personer till Stadshuset. Vid fängelset ökades nu bullret mer och mer. Befallning gafs då åt en liten utanför detsamma stående afdelning af gardet att *skarpladda* sina gevär. Denna befallning åtllyddes af soldaterna under dels knot, dels gäckeri och hurrarop af folkhopen. Imellertid lyckades det att skingra samlingen, sedan Kommendanten bestämdt försökrat att man ej hade för afsigt att den dagen afföra Herr Crusenstolpe.

Mot klockan 10 på aftonen samlades ånyo utanför Stadshuset stora folkhopar, som ropade: lefve Crusenstolpe! Från närmaste gator sågos pojkar och sjömän med stenar i händerna springa till fängelset. Signal till fönsterutslagning gafs med en knäckning af en ruta i Stadshuset åt Peter-Myndes backe till. Ögonblicket derefter kom en störtskur af stenar mot Stadshuset och splittrade en stor mängd af dess fönster. Stenkastningen avancerade från Peter-Myndes backe framåt Göthgatan samt åt Brunnbacken. Sålunda

blefvo Stockholms Hallrätts sessionsrums och tvenne privata våningars fönster alldeles förstörda.

Efter en tre-fjerdedels timmes tid, under hvilken nästan alla fönster i Stadshuset blifvit sönderslagna, uppmarcherade en liten afdelning af vakten på Södermalmstorg till förstärkning af den, som var posterad uti sjelfva Stadshuset, men hvilken icke förmått afstyra våldet, utan nödgats draga sig längre in i huset, hvars portar den tillbommat.

Den tillkomna afdelningen af vakten från Södermalmstorg blef afven angripen med gatstenar, af hvilka flere af soldaterna träffades mer och mindre svårt. Befälhafvaren för truppen hotade då att skjuta skarpt, ifall folket icke åtskiljdes. Men då denna hotelse icke gjorde åsyftad verkan, afskjöts ett skott i luften. Skottet besvarades af folket med stenkastning. Truppen måste då, under aflossande af ett och annat skarpt skott, retirera till vaktuset vid Södermalmstorg, hvarvid en person, som med en sten i handen rusade in på vakten, blef nedskjuten af en af soldaterna.

Folket försökte nu att komma in genom de öppna gluggarne till arrestrummen och magasinerna i Stadshuset, der en del af militären stod. Det var då, som en sjöman, beväpnad med en sten, rusade till ett fönster, men i samma ögonblick, han lyfte armen för att slunga stenen, nedskjots han af en af soldaterna. Hopen började nu, något afskräckt från det tillämnade inbrottet i Stadshuset, att glesna.

Högvaktsdivisionen framträngde imellertid åter till Göthgatan, och en från staden ankommen förstärkning, började skjuta ifrån Peter-Myndes backe uppåt Mariægatan. Här träffades en yngling af skotten, så att han en half timme derefter afled.

Skjutningen fortgick, men de flesta skotten riktades så högt att de gingo öfver Mariæ kyrka, som länge bar spår efter kulorna. Äfven flera privata byggnader träffades af dem. Man började dock sigta lägre, då flere af orostiftarne framkommo efter hvarje charge från båda hörnen af Mariæ-gatan och Repslagare-gatan, dit de flytt undan, och

slungade stenar mot vakten. Så snart denna trupp började uppmarschera, blef dock flykten allmän. Skjutningen upphörde, sedan polismästaren ankommit till platsen och derom anmodat militären. Folkhoparne drogo sig också på hans uppmaning dels tillbaka till staden, dels till sina hemvist på Södermalm, lemnande efter sig en mängd gatsten, som de samlat i högar och följande dagen ännu låg kvar, vittnande om de uppträden, hvilka egt rum.

Under denna strid dödskjötos tre och sårades 20 personer. Stora blod-ådror betecknade de ställen, der folket blifvit träffat af militärens vapen.

Klockan 12 på natten uppryckte till slottet några kanoner ridande artilleri samt fördelningar af lifgardet till häst och fotgardena.

Fredagen den 20 voro Södermalmstorg och Stadshuset omgifna af en betydlig militär-styrka. Klockan 9 på morgonen affördes Herr Crusenstolpe från fängelset ned till Stadsgården, der man, straxt bredvid de

stånd, som ännu der finnas uppslagna, lät honom stiga i en sals-slup, som, eskorterad af tvenne vaktbåtar, förde honom till Waxholms fästning.

Under Herr Crusenstolpes gång från Stads-
huset till embarkeringsplatsen, omgafs han af stadens högre militära myndigheter och tågade genom en dubbel haj af trupper af alla vapen, som utgjorde hans betäckning. Herr Crusenstolpe var svartklädd och höll sin fru, som åtföljde honom till fästningen, under armen. — Under denna parad voro aventyerna till Stadshuset och den del af Stads-
gården, som han skulle passera, spärrade af militär.

Den sista afskedshelsing, som gafs hjälten i detta drama, bestod i hurrarop af personer, hvilka på vederbörligt afstånd fingo åse hans afresa.

Samma dag på aftonen blef Ålandsgränd ånyo samlingsplatsen för en mängd menniskor, som förnämligast gått ut af nyfikenhet och för att se om något skulle blifva af. Äfven Regeringsgatan och till densamma

stötande gränder uppfylldes af åskådare. Polisen arresterade der åtskilliga personer, hvilka förde oväsen, och sedermera igenkändes såsom *tjuvar*. Största delen af folksamlingarne skingrades snart på uppmaning och resten fördrefs af betydliga kavalleri-patruller, som gjorde flera choquer åt alla håll i denna del af staden.

Lördagen och Söndagen förblef allt lugnt, om man icke tar i beräkning en och annan mindre folksamling, som lätt skingrades af förblindande patruller. Natten emellan Måndagen och Tisdagen voro deremot gatorna på norr temligen uppfyllda af människor, hvilka dock förhöllo sig fredligt, så att någon militär-styrka icke mer behöfde användas. Man lönjade tröttna att *åskåda* uppträderna.

Vi återvända nu till Alfred och den unga fröken i Klara-trakten. Sedan de begifvit sig från huset i — gränden, ställte de kosan åt norr, men sluppo endast med möda förbi de trupper af kavalleri- och fot-rege-

mentena, hvilka uppfyllde denna trakt af staden.

— Nå väl, — sade den unga damen, då hon återkommit till sitt hemvist och slagit sig ned i den soffan, hon suttit i innan hon begaf sig ut på sin vandring — hvad tyckte du om vår promenad, Alfred?!

— Jag tycker — svarade Alfred — att den var förtjusande i *ditt* sällskap; men hade jag anat att vi skulle blifva vittne till sådana uppträden, som vi skådat, så hade jag icke föreslagit den.

— Må vara! Men du finner nu inelertid att vi lyckligt och väl återkommit hem till oss, och om du vill, så skola vi en annan gång förnya vår vandring.

Icke långt derefter företogo också Alfred och Hilda en promenad till — gränden och återfunno i det hus, de der förut beträff, sina vänninnor, fru Bäckros och Lina, hvilka för dem förtäljde strödda skiften ur sina så ödesdiga lif. Följden af dessa meddelanden blef, att Göran befriades från sin tjenstgöring vid andra gardet och blef förenad med Lina,

sedan han erhållit en inspektorsplats på en af Hildas egendomar.

Det dröjde icke heller länge förr än Alfred och Hilda ingingo en äkta, kristelig förening. Alfred blef således ånyo egare till det hus, han så nyckret Leudrat.

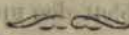
Om den genialiske mannen vi presenterat i det der mystiska rummet, som vi i andra afdelningen af vår berättelse beskrefvo, kunna vi lemna blott den upplysning, att han reste ifrån Sverige, sedan han förut gjort sig *shy'dig* till ett *frsök*, som misslyckades.

Den lilla gamle mannen med det stripiga håret, hvilken vi äfven framställt, dog en helt annan död, än den hans vän förmodade. Man påstår att han i sin sista stund yttrat om den genialiske mannen: han var dock med alla sina fel och brister ett stort geni.

Den besynnerlige personen, som sällskapade med Göran i krogrummet, stupade under *upploppet* den 19 Juli; man påstår till och med att det var han, som anföll befalhafvaren för Södermalmstorgs-vakten, och att

den som skjūt ner honom, var just hans goda vän, som blifvit kommenderad från slottet såsom förstärkning till denna vakt.

Vi lemna åt polisgeväldigern med det rödfasiga ansigtet att utreda hvilka de her-
rer för öfrigt voro, som i — gränden sys-
selsatte sig med att discutera åtskilliga sam-
hällsfrågor, hvilkas beskaffenhet vi blott an-
tyddt.

74
Pris: 32 sk. biko.